

IZGLĪTOJOŠĀ TŪRISMA TEORĒTISKIE ASPEKTI

Theoretical aspects of educational tourism

Karina Stivriņa

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Rēzekne, Latvija

Velta Ļubkina

Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija

Abstract. *In today's technological era, rural tourism with its unique and unusual offer, which carries the traditions, culture and culinary heritage of ancestors, becomes a proper and unique cultural capital, and it has opportunities to hybridize with other types of tourism, for example, with educational tourism.*

As a separate type of tourism - educational tourism, becomes an innovative opportunity to revive the usual rural tourism offer. In order to retain the interest of tourists, the tourism experience must have transformative potential. Consumer experiences can contribute to tourists' cognitions and emotions, resulting in psychological, physical, social, or knowledge changes. Educational tourism combines the features of two fields: education and tourism, which at the intersection gives the actual educational tourism. In Latvia, educational tourism is not defined as a separate economic category. This type of tourism can become a successful platform for travelers' self-growth, creating opportunities for them to learn, relax and improve spiritually. The aim of the study is to analyze the interpretations of the definition. The research uses the scientific literature research method. The research questions are (1) What research has been done on aspects of educational tourism? (2) Which scientists have focused on the study of this concept? (3) What are the prerequisites for the introduction of educational tourism in Latgale/regions? An exploratory study was implemented and described in this paper.

Keywords: *educational tourism, educational tourism definition, tourism, tourism development.*

Ievads

Introduction

Tūrisms ir kļuvis par raksturīgu mūsdienu cilvēka dzīvesveida iezīmi, tiecoties pēc jauniem piedzīvojumiem, iespaidiem un zināšanām, izzinot daudzveidīgu pasauli.

Tēmas aktualitātes pamatu veido tas fakts, ka izglītojošais tūrisms ir specifisks tūrisma veids, tas nav plaši izplatīts un populārs tūrisma tirgū Latvijā. Rakstā tiek atspoguļotas izglītojošā tūrisma un tā produktu definīcijas. Izglītojošā tūrisma tirgus segments ir ievērojami mazāks salīdzinot ar masu tūrisma segmentiem. Raksts ir veltīts teorētiskiem jautājumiem izglītības tūrisma jomā. Tajā aplūkota jēdziena “izglītojošais tūrisms” izcelsme un sniegtas dažas iespējas galveno komponentu definēšanai – “izglītība”, “tūrisms”.

Latvijas likumdošanā atšķirībā no terminiem “tūrisms” un “izglītība”, trūkst jēdziena “izglītojošais tūrisms”. “Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēs (MK, 2014) tika definēti četri prioritārie tūrisma veidi un attīstības virzieni – kultūras tūrisms, dabas tūrisms, veselības tūrisms un darījumu tūrisms” (LR Ekonomikas ministrija, Latvijas nozares tūrisma analīze, 2019).

Jēdziens “izglītojošais tūrisms” ir atvasināts no tādiem tūrisma veidiem kā “kultūras tūrisms”, kura mērķis saskaņā ar LR tūrisma likumu ir “iepazīšanās ar kultūras vidi: kultūras mantojumu, tradīcijām un dzīvesveidu, kā arī aktuālām kultūras un mākslas norisēm,” “dabas tūrisms”, kura mērķis saskaņā ar LR tūrisma likumu ir “izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglīties dabas izziņas jomā, tūrisma veids, kura mērķis ir, balstoties uz vietējiem sociāliem, kultūras un dabas resursiem, piedāvāt tūristiem iespēju atpūsties vai izmantot tūristu mītnes lauku teritorijā” (LR tūrisma likums, LIAA, 1998).

Visi minētie tūrisma veidi ietver sevī izglītojošu funkciju, taču, ņemot vērā izglītojošā tūrisma pieprasījumu, tas var būt definēts, kā atsevišķs tūrisma veids. Daudzas valstis atzīmē izglītojošo tūrisma kā svarīgu un ātri augušo ekonomikas sektoru ar lielu potenciālu, kas var būt viens no reģionu sociāli – ekonomiskās vadības instrumentu.

Sakarā ar to, ka pieredzē balstītas mācīšanās kļūst arvien populārāka, dati liecina, ka izglītojošie ceļojumi ir kļuvuši par modernu tendenci (Chau, 2021).

Pētījuma mērķis ir izpētīt izglītojošā tūrisma jēdziena vēsturisko attīstību un izanalizēt izglītojošā tūrisma definīciju interpretāciju. Pētījuma uzdevumi:

1. Izpētīt jēdziena “izglītojošais tūrisms” definējumu citu autoru pētījumos.
2. Veikt definīcijas “izglītojošais tūrisms” analīzi.

Pētījumā izmantota zinātniskās literatūras izpētes metode. Zinātniski praktiskā novitātes pakāpe slēpjas autora mēģinājumā izcelt izglītības tūrisma principus caur informatīviem datiem par izglītības tūrisma jēdzienu un veidiem atbilstoši atzītām klasifikācijām.

“Izglītojošā tūrisma” jēdziena interpretācija *Interpretation of the concept of “educational tourism”*

Tūrisma aktivitāšu aizsākumi parādījās senos laikos. Cilvēku pārvietošanas motīvi visbiežāk bija tādi faktori kā tirdzniecība, jaunu zināšanu gūšana, atklājumi, reliģija un atpūta.

Mūsdienās tūrisms ir nozīmīga pasaules saimniecības sastāvdaļa. M. Rozīte atzīst, ka “pēc Latvijas neatkarības atgūšanas tūrisms ir kļuvis par atzītu uzņēmējdarbības sfēru” (Rozīte, 1999).

Tiek uzskatīts, ka Eiropā daži izglītojošā tūrisma elementi parādījās 20. gadsimta otrajā pusē, kaut arī tā pirmsākumi ir meklējami XVII un XVIII

gadsimtā. Izglītojošais tūrisms tiek aizsākts kā izglītojošas izklaides tūres Eiropā, kas pazīstamas kā "Lielā tūre pa Eiropu" (Grand tour of Europe), kad britu aristokrātijas ceļojumi bija ļoti iecienīti un populāri. Tauners apgalvoja, ka ekskursijām ir milzīga ietekme uz Lielbritānijas mākslu un kultūru (Towner, 1985).

2004. gadā Pasaules tūrisma organizācija Tūrisma organizācija (World tourism organization) atzīmēja izglītojošā tūrisma nozares attīstības nepieciešamību, izmantojot dažādas izglītības priekšrocības un pieejamās metodes.

No ekonomikas viedokļa tūrisms ir īpašs tūristu materiālo preču, pakalpojumu un preču patēriņa veids, kas tiek identificēts kā atsevišķa ekonomikas nozare. Tā nodrošina tūristus ar visu nepieciešamo: transportu, izmitināšanu, pārtiku, kultūras un sociālos pakalpojumus, izklaidi. Daudzām valstīm tūrisms ir kļuvis par nozīmīgu valsts ieņēmumu avotu un ir viena no perspektīvākajām tautsaimniecības nozarēm, kurā izglītojošais tūrisms ir viena no perspektīvām tūrisma klastera specializācijām.

Lai definētu jēdzienu "izglītojošais tūrisms", ir jāņem vērā jēdzieni "izglītība" un "tūrisms" kā divi atsevišķi procesi.

Saskaņā ar LR tūrisma likumu "tūrisms ir personas darbības, kas saistītas ar ceļošanu un uzturēšanos ārpus savas pastāvīgās dzīvesvietas brīvā laika pavadīšanas, lietišķo darījumu kārtošanas vai citā nolūkā ne ilgāk kā vienu gadu." Savukārt, *tūrists* tiek definēts, kā "fiziskā persona, kura ceļo ārpus savas pastāvīgās dzīvesvietas ne ilgāk kā vienu gadu, uzturas sabiedriskā vai privātā mājvietā ne mazāk kā vienu nakti un apmeklētājā vietā neveic algotu darbu" (LR tūrisma likums, 1998).

Tūrisma jomas pamatuzdevumi, kas ir noteikti Tūrisma likumā, ir šādi: "nodrošināt tūrismam brīvas un vienlīdzīgas iespējas, celt tā ekonomisko efektivitāti un radīt jaunas darba vietas, kā arī veicināt iedzīvotāju labklājību; veicināt Latvijas integrāciju starptautiskajā tūrisma apritē; veicināt vietējā tūrisma attīstību un tūrisma pakalpojumu eksportu" (LR tūrisma likums, 1998).

Savukārt, saskaņā ar Izglītības likumu "izglītība — sistematizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas process un tā rezultāts. Izglītības process ietver mācību un audzināšanas darbību. Izglītības rezultāts ir personas zināšanu, prasmju un attieksmju kopums" (LR izglītības likums, 1998).

Izglītojošā tūrisma problēmām ir pievērsušies ārzemju zinātnieki Brent, Cooper, Samah, Ritchie, Pitman, Bodger, Voskresenskis, Lunins, Zorins, Kvartaļnovs, Chebotar, Bodger u.c.

Pētījuma ietvaros autore ir apkopojusi un analizējusi dažādu ārzemju zinātnieku jēdziena "izglītojošais tūrisms" definīcijas. Šajās definīcijās tiek atspoguļota "izglītojošā tūrisma" būtība un tiek izcelti tā veidojošie elementi. (skat. 1.tabulu)

1.tabula Jēdziena "izglītojošais tūrisms" definīciju apkopojums (autoru veidots)
Table 1 Compilation of definitions of the term "educational tourism" (the authors)

Jēdziena "izglītojošais tūrisms" definīciju apkopojums pēc mērķa, laika, vietas un cilvēku skaita			
Mērķis	Laiks/periods+mērķis	Vieta+mērķis	Cilvēku skaits+vieta+mērķis
<p>"Tūristu braucieni, ekskursijas, zinātkāres un citu izglītojošu interešu apmierināšanai." (Zorin, Kvartalnov, 2015)</p>	<p>"Ceļojumi uz laiku no 24 stundām līdz 6 mēnešiem, lai iegūtu izglītību (vispārējo, speciālo, papildu), neiesaistoties darbībā, kas saistītas ar ienākumu gūšanu" (Lunin, 2009.)</p>	<p>"Ceļojumi uz ārzemēm izglītības iegūšanas nolūkos (valodas uzlabošanai, biznesa izglītības iegūšanai, speciālo disciplīnu apguvei" (Voskresenskij, 2008)</p>	<p>"Vienas personas vai grupu ceļojumi uz noteiktiem reģioniem un valstīm, lai saņemtu izglītības pakalpojumus saskaņā ar noteiktām programmām." (Chebotar, 1997)</p>
<p>"Atpūtas veids, kura galvenais vai sekundārais mērķis ir apgūt svešvalodas, kulinārijas mākslu vai citas disciplīnas (ekonomiku, menedžmentu, mārketingu u.c.), kā arī apmierināt zinātkāri, pilnveidot prasmes un iegūt jaunu pieredzi konkrēta profesija vai darbības joma" (Shherbinina)</p>	<p>"Izglītojošais tūrisms ietver ekskursijas no 15 dienām līdz 3 mēnešiem ar mērķi pilnveidot prasmes vai padziļināt zināšanas noteiktās disciplīnās. Mūsdienās populārākās ir izglītojošas ekskursijas ar mērķi apgūt svešvalodas vai padziļināt zināšanas." (Sanginov, 2012)</p>	<p>"Izglītojošais tūrisms ir saistīts ar ceļojumiem ar primāro vai sekundāro mērķi mācīties unikālā vidē." (Arnason, Pitman, Richards, Ritchie, 2003; Stoner, 2014)</p>	<p>"Izglītojošais tūrisms attiecas uz jebkuru programmu, kurā dalībnieki ceļo uz kādu vietu kā grupa, kuras galvenais mērķis ir iesaistīties mācību pieredzē, kas ir tieši saistīta ar vietu." (Bodger, 1998)</p>
<p>"Izglītojošs tūrisms ir nakšņošanas apmeklētāju un ekskursantu darbība, kam izglītība un apmācība - galvenais vai sekundārais ceļojuma mērķis." (Ritche, 2003)</p>	<p>"Izglītības tūristi ir "personas vai grupas, kas ceļo un uzturas vietās ārpus savas ierastās vides ilgāk par 24 stundām un ne ilgāk par vienu gadu" tādos nolūkos kā mācības, uzņēmējdarbība, atpūta un citas aktivitātes." (World Tourism organization, 2004)</p>	<p>"Izglītības braucienu dalībnieki mēdz doties uz galamērķi, lai apgūtu zināšanas, vai uz vietu, kas veicinās viņu turpmāko karjeru." (Yang, Ayavoo & Ab Aziz, 2023)</p>	
<p>"Izglītojošais tūrisms (IT) ir tūrisma veids, kurā cilvēki ceļo, lai iegūtu jaunas zināšanas, prasmes vai atziņas saistībā ar noteiktu priekšmetu vai interešu jomu." (Yang, Ayavoo, & Ab Aziz, 2023)</p>			

Apkopojot dažādas izglītojošā tūrisma definīcijas, autore secina, ka jēdziens “izglītojošais tūrisms” tiek interpretēts dažādi, un ārzemju zinātniekiem nav vienots viedoklis un vienotas koncepcijas par jēdziena būtību. Jēdziena elementu izpēte nosaka šādas sakarības:

- *pēc ceļojuma laika, perioda*

(“no 24 stundām līdz 6 mēnešiem, no 15 dienām līdz 3 mēnešiem, ilgāk par 24 stundām”)

Lunin, 2009, Sanginov, 2012, World Tourism organization, 2004

- *pēc ceļojuma vietas*

(“Ceļojumi uz ārzemēm, mācīties unikālā vidē, ceļojumi uz noteiktiem reģioniem”)

Voskresenskij, 2008, Árnason, 2010, Pitman, 2010, Richards, 2011, Ritchie, 2003, Stoner, 2014, Chebotar, 1997, Bodger, 1998

- *pēc ceļojuma mērķa*

(zinātkāres un citu izglītojošu interešu apmierināšanai, apgūt svešvalodas, kulinārijas mākslu vai citas disciplīnas (ekonomiku, menedžmentu, mārketingu u.c.), apmierināt zinātkāri, pilnveidot prasmes un iegūt jaunu pieredzi, lai iegūtu izglītību (vispārējo, speciālo, papildu), pilnveidot prasmes vai padziļināt zināšanas noteiktās disciplīnās)

Voskresenskij, 2008, Árnason, 2010, Pitman, 2010, Richards, 2011, Ritchie, 2003, Stoner, 2014, Chebotar, 1997, Bodger, 1998, Zorin, Kvartalnov, Shherbinina, 2015, Lunin, 2009, Sanginov, 2012.

Visi autori līdzīgi definē izglītojošā tūrisma mērķi – izglītības (vispārējās, speciālās vai papildu), izglītības pakalpojumu iegūšanu caur dažādām programmām, aktivitātēm.

Taču daži autori akcentē izglītojošā tūrisma jomas- kulinārija, menedžments, ekonomika, kā vienu no galvenajām izglītojošā tūrisma jomām izceļot svešvalodas (Shherbinina, Sangvinovs, 2012).

Chebotara un Bodgera definīcijas ir visaptvērīgākās, tās iekļauj sevī visas trīs izglītojošā tūrisma komponentes – vietu, mērķi, cilvēku skaitu, kā nozīmīgu izceļot vietu. Bodgeram (1998) izglītības pakalpojumu vieta ir apzīmēta kā unikālā vide.

Starp ārvalstu pētījumiem, kas veltīti izglītojošā tūrisma problēmām, izceļas Ritchie (2003) fundamentālais darbs “Izglītojošā tūrisma vadība”. Tas sniedz zinātniekiem šādu definīciju: “Izglītojošs tūrisms ir nakšņošanas apmeklētāju un ekskursantu darbība, kam izglītība un apmācība - galvenais vai sekundārais ceļojuma mērķis.” Ričijs sadala izglītojošo tūrisma divos segmentos: "izglītība vispirms" (“education first”) un "tūrisms vispirms" (“tourism first”). Segments “izglītība vispirms”, kurā šis pētnieks iekļauj skolu ekskursijas, mācības valodu skolās un universitātēs, ietver ceļošanu, kuru galvenais mērķis ir izglītība un apmācība. Segmentā “tūrisms vispirms”, kas ietver ekoloģisko un kultūras

tūrismu, kā arī izglītojošo tūrismu pieaugušajiem, mērķtiecīga mācīšanās ir sekundārais ceļojuma motīvs (Ritche, 2003).

Izglītojošā tūrisma priekšnosacījumi ieviešanai Latgalē/ reģionos **Prerequisites for the introduction of educational tourism in Latgale/regions**

Neskatoties uz to, ka Covid-19 ir būtiski ietekmējis izglītojoša tūrisma nozari, pētnieki un nozares profesionāļi ir pārliecināti, ka tam nākotnē būs liela nozīme. Izglītojošajam tūrismam ir vairākas iespējas nepārtrauktai attīstībai un uzlabošanai, kā arī ir būtiska pozitīva ietekme uz ekonomisko izaugsmi (Rong 2021, Shao-Wen Tang, 2021).

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam lauku tūrisms tiek piedāvāts kā nodarbinātības veids, kurš var kļūt par nozīmīgu alternatīvu, kas "palīdzētu uzturēt "dzīvus" Latvijas laukus." Stratēģijā ir uzsvērts, ka ir svarīgi veicināt mazo un vidējo biznesu, paredzot valsts finansējumu tūrisma nozares attīstībai, tai skaitā satiksmes un tūrisma infrastruktūras uzlabošanai. Kultūrvidē, pievilcīgs biotops, gleznainas ainavas, bioloģiskā daudzveidība, multikulturālā vide, kas raksturo Latgale reģionu, latgalisko tradīciju bagātība un kulinārais mantojums ir atzīti par spēcīgu faktoru unikāla tūrisma satura attīstībā, kam ir noteikts potenciāls kļūt par vienu no reģiona ekonomiskās attīstības stratēģiskajiem virzieniem (Ekonomikas ministrija, Latvijas tūrisma nozares analīze 2021).

Neatkarīgi no motivācijas līmeņa, tiekšanās pēc zināšanām ir galvenais izglītības tūrisma aspekts. Ir daudzi veidi, kā sasniegt šo mācību mērķi, tostarp ne tikai formāla mācīšanās ar ekspertu vadību, bet arī neatkarīga neformāla mācīšanās. Īpaši lauku apvidos tūrisma aktivitātes tiek uzskatītas par "gudru iespēju" lauku vides ilgtspējīgai attīstībai, un tām ir multiplikatora ietekme uz kopienas ekonomisko un sociālo dzīvi. Izglītojošā tūrisma aktivitātes veicina uzņēmējdarbību un efektīvu resursu sadali. Ceļojumi uz laukiem, kas sevī ietver izglītojošu funkciju, veicina lauksaimniecības dažādošanu, samazinot ienākumu atšķirības starp pilsētām un laukiem un pozitīvi ietekmē lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos (Yang, Ayavoo & Ab Aziz, 2023).

Izglītības tūrisma nozarei ir svarīgi izprast patērētāju vajadzības un izmantot tās plānojot un izstrādājot tūrisma piedāvājumus. Tas var sniegt norādījumus galamērķa operatoriem, kas izdomā idejas brīvdienām, pēta idejas, izstrādā tūrisma maršrutus un to saturu, slēdz līgumus par nepieciešamajiem pakalpojumiem, izmitināšanu, transportu, gidēm, ceļojumu vadītājiem vai kūrorta pārstāvjiem utt., un pēc tam pārdod izveidoto paketi (Ohe, 2014; Petroman, Mirea, Lozici, Constantin, Marin & Merce, 2016).

Izglītības tūrisms lauku apvidos var sniegt ekonomisku un sociālu labumu. Tomēr problēma slēpjas faktā, ka galamērķa ceļojumu rīkotāji un vadītāji pastāvīgi saskaras ar izaicinājumu, vairāk un dziļāk izzināt klientu vēlmes un

vajadzības, piedāvājot kvalitatīvu pakalpojumu, kas sekmētu tūrisma biznesa ilgtspējību, nodrošinot stabilus ienākumus. Operatoriem ir nepieciešams noteikts kultūras un izglītības līmenis, lai apmierinātu patērētāju vajadzības. Turklāt operatoriem ir vajadzīgas plašākas perspektīvas un zīmola darbības zināšanas un prasmes. Ekonomiski mazattīstītajās valstīs, kurās ir augsti nabadzības rādītāji, ir liela praktiska nozīme izglītības tūrisma lauku apvidos pētīšanai, kas var sniegt daudz priekšrocību. Šāda veida pētījumi joprojām ir nepietiekami. Šī iemesla, kā arī nepietiekamas politikas atbalsta dēļ šajā jomā trūkst ekspertu (Yang, Ayavoo, Ab Aziz, 2023).

Saskaņā ar Mwesiumo, Halfdanarson un Shlopak (2022), tūristu interesei pārejot no masu tūrisma uz personalizētu tūrisma, lauku galamērķi var gūt vislielāko labumu, jo tie nodrošina piedāvājumus, kas apmierina pieaugošo pieprasījumu pēc autentiskas pieredzes, mijiedarbības ar vietējo kopienu un vietēji ražotām precēm un pakalpojumiem. Atšķirībā no pilsētu tūrisma, lauku tūrisms var nodrošināt integrāciju idealizētā vidē, piedāvājot aizbēgt no tādiem pilsētas stresa faktoriem kā piesārņojums, troksnis un mākslīgi un pārslogoti dzīves apstākļi (Kastenholz, Carneiro, Marques, & Lima, 2012). Lauku tūrisms var kļūt par ideālu izglītojošā tūrisma platformu, jo tam ir potenciāls mijiedarboties ar citiem tūrisma segmentiem un ar tūrisma nesaistītām nozarēm (McGladdery & Lubbe, 2017).

Mazie un vidējie uzņēmumi var veicināt ilgtspējīgu attīstību lauku tūrisma attīstību, kopīgi veidojot inovācijas ilgtspējai, veicinot sociāli kultūras ieguvumus ne tikai uzņēmumiem un to ieinteresētajām personām, bet arī lauku galamērķu kopienai un tās ilgtspējīgai attīstībai (Maziliauske, 2024).

Pētījumi liecina, pareizi izveidota tūrisma attīstības politika, veicina izglītojošo tūrisma, tādējādi veicinot ekonomisko izaugsmi ilgtermiņā (Matahir & Tang, 2017).

Lauku uzņēmējdarbība tiek uztverta kā viens no svarīgākajiem vietējās dzīves darba tirgus elementiem, kas aptver visu vietējo sabiedrību, ne tikai strādājošos lauksaimniecībā, tāpēc tieši lauki var kļūt par izglītojošā tūrisma platformu Latgalē.

Kā rāda citu valstu pieredze un pētījumi, šobrīd lauku tūrisma raksturo daudzfunkcionalitāte, kas tieši apvienota ar inovatīvām darbībām. Izceļas tūrisma piedāvājums, ko sniedz gan individuālie zemnieki, gan zemnieku saimniecību tīkli ar saimnieku profesionālo attieksmi pret savu darbu un līdz ar to arī augsto tūrisma pakalpojumu kvalitāti (Sin, Nowak, Bogusz, Kowalska & Janigová, 2020).

Poļu pētnieki Widawski, Krzemińska, Zaręba, Dzikowska (2023), kuri ir pievērsušies izglītojošā tūrisma tematikai, atzīst, ka lauki, viensētas, pļavas, meži un ezeri kļūst par vietu, kur norit izglītības process. Saimnieki, kuri dalās savās prasmēs un zināšanās, tiek nosaukti par skolotājiem. Pētnieki akcentē, ka lekciju un stundu vietā notiek mijiedarbība, kurā katrs dalībnieks jūtas kā daļa no vides.

Izglītojošo sētu piedāvājums praktiski nekad nav tikai par kultūras vērtībām vai tikai dabas vērtībām. Lielisks instruments cīņā par kultūras resursu uzturēšanu un izplatīšanu ir izglītība. Zināšanas ir pirmais un nepieciešamais solis cīņā par vērtību saglabāšanu. Zināšanas ir jānodod tālāk dažādos veidos, lai gan uzņēmējas, gan apmeklētāju kopienas apmeklētajai videi pieietu ilgtspējīgi. Viens no svarīgākajiem instrumentiem šajā izglītības procesā ir tūrisma piedāvājums lauku vidē, kā tas redzams no izglītības sētu piemēra; tas ir jēdziens, kas Polijas lauku vidē pastāv jau vismaz divus gadu desmitus un ir balstīts uz mācīšanu domāt ārpus rāmjiem (Widawski, Krzemińska, Zaręba, & Dzikowska, 2023). Lauku vidi veido pārsvarā zemnieki, kuru darbība tieši vai pastiprināti saistīta ar lauksaimniecisko ražošanu.

Secinājumi Conclusions

1. Izpētot dažādu pētnieku definīcijas un atziņas par izglītojošā tūrisma aspektiem, var secināt, ka ir vērojama atšķirīga terminoloģiskā pieeja un interpretācija. Izglītojošā tūrisma galvenā motivācija ir vēlme mācīties, kas to atšķir no citiem tūrisma veidiem, kas koncentrējas uz atpūtu, izklaidi vai piedzīvojumiem. Mācīšanās var būt gan primārā, gan sekundārā izglītības tūrisma motivācija. Dažiem dalībniekiem primārā motivācija var būt jaunu zināšanu vai prasmju iegūšana konkrētā jomā, savukārt citiem mācīšanās var būt sekundārs ieguvums, kas uzlabo ceļošanas pieredzi.

2. Tūrisms, tai skaitā izglītojošais tūrisms ir viena no perspektīvākajām tautsaimniecības nozarēm. Izglītojošajam tūrismam ir vairākas iespējas nepārtrauktai attīstībai un uzlabošanai, kam ir būtiska pozitīva ietekme uz ekonomisko izaugsmi.

3. Lauku tūrisms var kļūt par nozīmīgu alternatīvu, kas var veicināt ekonomisko izaugsmi Latvijas laukus. Latgales plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015.–2030. gadam tiek uzsvērts, ka ir svarīgi veicināt mazo un vidējo biznesu, paredzot valsts finansējumu tūrisma nozares attīstībai, tai skaitā satiksmes un tūrisma infrastruktūras uzlabošanai.

4. Lauku uzņēmējdarbība tiek uztverta kā viens no svarīgākajiem vietējās dzīves darba tirgus elementiem, kas aptver visu vietējo sabiedrību, ne tikai strādājošos lauksaimniecībā, tāpēc tieši lauki var kļūt par izglītojošā tūrisma svarīgu platformu.

5. Mazie un vidējie uzņēmumi var veicināt ilgtspējīgu attīstību lauku tūrisma attīstību, kopīgi veidojot inovācijas ilgtspējai, veicinot sociāli kultūras ieguvumus ne tikai uzņēmumiem un to ieinteresētajām personām, bet arī lauku galamērķu kopienai un tās ilgtspējīgai attīstībai.

Summary

There is no single interpretation of the concept of educational tourism, as it is influenced by different contexts, goals and motivations. Unlike other types of tourism, where the main focus is on recreation, entertainment and adventure, the main feature of educational tourism is the desire of tourists to acquire knowledge - formal or informal - during the trip. Learning, such as the acquisition of new knowledge, skills and abilities, can enhance the tourist experience during travel and can be both a primary and a secondary goal of educational tourism.

Many researchers and industry specialists point out that educational tourism has many opportunities and potentials in the future, improving both the national education policy and the cultural and economic environment.

Latvia's sustainable development strategy until 2030 emphasizes the export of tourism related aspects. Rural tourism is emphasized as an alternative form of employment, which, by re-profiling rural farms, would help maintain "alive" Latvian countryside. The strategy emphasizes the need to promote small and medium-sized businesses, improve traffic and tourism infrastructure. It is tourism that is one of the areas of development for which state support is intended.

Izmantotie avoti un literatūra References

- Tūrisma likums* (17.09.1998). LR likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50026-turisma-likums>, sk. 02.02.2024.
- Abubakar, A. M., Shneikat, B. H. T., & Oday, A. (2014). Motivational factors for educational tourism: A case study in Northern Cyprus. *Tourism management perspectives*, 11, 58-62.
- Chau, S. (2021). Antecedents and outcomes of educational travel in higher education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 29, 100331.
- Glushko, A. A., & Sazykin, A. M. (2002). Geografija turizma: ucheb. posobie. M.: Izd-vo Dal'nevostochnogo un-ta, 38-40.
- Gusejnova, A. G. (2015). Sushhnost' ponjatija «obrazovatel'nyj turizm» i ego osnovnye principy. *Vestnik asociacii vuzov turizma i servisa*, (4), 64-69.
- LR Ekonomikas ministrija. Latvijas tūrisma nozares analīze. (2021). Retrieved from: https://www.em.gov.lv/sites/em/files/latvijas_turisma_nozares_analize_20brandtour_20final1.pdf
- Matahir, H., & Tang, C. F. (2017). Educational tourism and its implications on economic growth in Malaysia. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22 (11), 1110-1123.
- Maziliauske, E. (2024). Innovation for sustainability through co-creation by small and medium-sized tourism enterprises (SMEs): Socio-cultural sustainability benefits to rural destinations. *Tourism Management Perspectives*, 50, 101201.
- McGladdery, C. A., & Lubbe, B. A. (2017). Rethinking educational tourism: proposing a new model and future directions. *Tourism Review*, 72(3), 319-329.
- Ohe, Y. (2014). Accessing the attitudes of successors in dairy farms toward educational tourism. *Sustainable Tourism VI*, 187, 213.

- Ohe, Y. (2008). *Evaluating the Diversifying Market for and Viability of Rural Tourism Activity in Japan (No. 725-2016-49634)*
- Petroman, C., Mirea, A., Lozici, A., Constantin, E. C., Marin, D., & Merce, I. (2016). The rural educational tourism at the farm. *Procedia Economics and Finance*, 39, 88-93.
- Ponomareva, T. V. (2015). Obrazovatel'nyj turizm: sushhnost', celi i osnovnye segmenty potrebitelej. *Problemy sovremennoj jekonomiki* (pp. 139-143).
- Ritchie, B. W. (2003). *Managing educational tourism (Vol. 10)*. Channel View Publications.
- Rong, H. U., & Shao-wen, M. O. (2021). On Hotspots and Prospects of Edutourism Research in China. *Journal of Southwest China Normal University (Natural Science Edition)*, 46(5), 81-87.
- Rozīte, M. (1999). Tūrisma attīstība Latvijā. *Latvijas Arhīvi, 1*. Pieejams: <https://www.visitdaugavpils.lv/wp-content/uploads/2017/06/Maija-Roz%C4%ABte-T%C5%ABrisma-att%C4%ABst%C4%ABba-Latvij%C4%81.pdf>.
- Sin, A., Nowak, C., Bogusz, M., Kowalska, M., & Janigová, E. (2020). Innovations in rural tourism in Poland and Romania. *Економика пољопривреде*, 67(2), 623-633.
- Tang, C. F. (2021). The threshold effects of educational tourism on economic growth. *Current Issues in Tourism*, 24(1), 33-48.
- Vaingārdnere, L. (2021). *Tūrisms Latvijā cauri gadsimtiem: vēsture, attīstība un perspektīva*.
- Voleva-Petrova, I. (2020). Origin and characteristics of educational tourism. *Икономика и управление*, 17(2), 185-192.
- Widawski, K., Krzemińska, A., Zaręba, A., & Dzikowska, A. (2023). A Sustainable Approach to Tourism Development in Rural Areas: The Example of Poland. *Agriculture*, 13(10), 2028.
- Yang, F., Ayavoo, R., & Ab Aziz, N. (2023). Exploring Students' Push and Pull Motivations to Visit Rural Educational Tourism Sites in China. *Sustainability*, 15(20), 14739.
- Zaleckienė, J., & Turčinskaitė, L. (2019). Development of educational tourism in Lithuanian rural areas. *Research for rural development*, 2, 169-174.